

2021
B.A./B.Sc. (General) Fifth Semester
Public Administration
Paper: Local Government (with reference to Punjab)
(In all mediums)

Time allowed: 3 Hours

Max. Marks: 90

NOTE: Attempt five questions in all, including Question No. 1 which is compulsory and selecting one question from each Unit.

x-x-x

I. Attempt any nine of the following in 30 words each:-

- How the local bodies serve as nursery of democracy?
- What are the duties of a Panch?
- What is the composition of a Panchayat Samiti?
- What is the concept of Mandal Panchayat?
- Give two basic features of a Nagar Panchayat.
- What is the necessary quorum of a Gram Sabha meeting in Punjab?
- What are the basic categories of financial resources of a municipal committee?
- What was the impact of 73rd Constitutional Amendment?
- Name any four subjects listed in Eleventh Schedule.
- What are the functions of a Divisional Commissioner?
- What are the required features of an urban area as mentioned by the Census of India?
- What is the minimum number of meetings required to be held in a year for Gram Panchayat. (9x2)

UNIT – I

II. Trace the evolution of local government in India and highlight the significance of each milestone in its development. (18)

III. Define rural and urban development. Examine the issues and challenges in rural development of India. (18)

UNIT – II

IV. Examine the structure and working of Panchayati Raj Institutions in Punjab. Give your suggestions to make its working more effective. (18)

V. Discuss the factors leading to passage of 73rd Amendment Act. Examine its significance. (18)

UNIT – III

VI. Compare the features of a Municipal Corporation and a Municipal Committee. Examine the functions and role of the Municipal Commissioner. (18)

VII. Discuss the provisions of 74th Constitutional Amendment Act. Examine its significance and limitations. (18)

UNIT – IV

VIII. Examine the issues and challenges in rural-urban relations in your state. (18)

IX. Write an essay on the features merits and demerits of provincialization of municipal services. (18)

x-x-x

(Hindi and Punjabi versions enclosed)

P.T.O.

(2)

ਨੋਟ: ਕਿਨ੍ਹੀਂ ਪਾँਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਦੇਂ। ਪ੍ਰਤ੍ਯੇਕ ਭਾਗ (1-4) ਦੇ ਏਕ-ਏਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਾ ਚਯਨ ਕਰੇਂ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ-1 ਅਨਿਵਾਰਯ ਹੈ।

**_*_

1. ਨਿਮਲਿਖਿਤ ਮੇਂ ਸੇ ਕਿਨ੍ਹੀਂ ਨੌ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਕਾ ਉਤਰ 30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਮੇਂ ਦੇ:-

- (ਕ) ਸਥਾਨੀਯ ਨਿਕਾਯ ਲੋਕਤੰਤ੍ਰ ਕੀ ਨਸ਼ਰੀ ਕੇ ਰੂਪ ਮੇਂ ਕੈਸੇ ਕਾਰਯ ਕਰਤੇ ਹੈ?
- (ਖ) ਪੰਚ ਕੇ ਕਰਤਵਯ ਕਯਾ ਹੈ?
- (ਗ) ਪੰਚਾਯਤ ਸਮਿਤਿ ਕੀ ਸੰਰਚਨਾ ਕਯਾ ਹੈ?
- (ਘ) ਸੰਡਲ ਪੰਚਾਯਤ ਕੀ ਅੰਵਧਾਰਨਾ ਕਯਾ ਹੈ?
- (ਡ.) ਨਗਰ ਪੰਚਾਯਤ ਕੀ ਦੋ ਬੁਨਿਆਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਏਂ ਦੀਯੋ।
- (ਚ) ਪੰਜਾਬ ਮੇਂ ਗ੍ਰਾਮ ਸਭਾ ਕੀ ਬੈਠਕ ਕਾ ਆਵਸ਼ਯਕ ਕੋਰਸ/ਗਣਪੂਰ੍ਤਿ ਕਯਾ ਹੈ?
- (ਛ) ਨਗਰਪਾਲਿਕਾ ਸਮਿਤਿ ਕੇ ਵਿਤੀਯ ਸੰਸਾਧਨਾਂ ਕੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣਿਯਾਂ ਕਯਾ ਹੈ?
- (ਜ) ੭੩ ਵੇਂ ਸੰਵੈਧਾਨਿਕ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਕਾ ਕਯਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਡਾ?
- (ਝ) ਗ੍ਯਾਰਹਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਮੇਂ ਸੂਚੀਬਫ਼ ਕੀਏ ਗਏ ਚਾਰ ਵਿਸ਼ਯਾਂ ਕੇ ਨਾਮ।
- (ਞ) ਸੰਡਲ ਆਯੁਕਤ ਕੇ ਕਯਾ ਕਾਰਯ ਹੈ?
- (ਟ) ਭਾਰਤ ਕੀ ਜਨਗਣਨਾ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਏਕ ਸ਼ਹਰੀ ਸ਼੍ਵੇਤ੍ਰ ਕੇ ਆਵਸ਼ਯਕ ਲਕਸ਼ਣ ਕਯਾ ਹੈ?
- (ਠ) ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਯਤ ਕੇ ਲਿਏ ਏਕ ਵਰ੍ਸ਼ ਮੇਂ ਕਮ ਸੇ ਕਮ ਆਵਸ਼ਯਕ ਬੈਠਕੇਂ ਕਿਤਨੀ ਹੋਨੀ ਚਾਹਿਏ?

ਭਾਗ-1

2. ਭਾਰਤ ਮੇਂ ਸਥਾਨੀਯ ਸਰਕਾਰ ਕੇ ਵਿਕਾਸ ਕਾ ਨਕਸ਼ਾ ਖੀਚੇਂ ਔਰ ਇਸਕੇ ਵਿਕਾਸ ਮੇਂ ਪ੍ਰਤ੍ਯੇਕ ਮੀਲਪਥਰ ਕੇ ਮਹਤਵ ਪਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਡਾਲਿਏਂ।
3. ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਔਰ ਸ਼ਹਰੀ ਵਿਕਾਸ ਕੋ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੇਂ। ਭਾਰਤ ਕੇ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਵਿਕਾਸ ਮੇਂ ਸੁਫ਼ੀਂ ਔਰ ਚੁਨੌਤਿਯੋਂ ਕਾ ਨਿਰੀਸ਼ਣ ਕੀਯੋ।

ਭਾਗ-2

4. ਪੰਜਾਬ ਮੇਂ ਪੰਚਾਯਤੀ ਰਾਜ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਕੀ ਸੰਰਚਨਾ ਔਰ ਕਾਰਯ ਕਾ ਪਰੀਸ਼ਣ ਕੀਯੋ। ਇਸਕੇ ਕਾਰਯ ਕੋ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਬਨਾਨੇ ਕੇ ਲਿਏ ਅਪਨੇ ਸੁਝਾਵ ਦੇਂ।
5. ੭੩ ਵੇਂ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਅਧਿਨਿਯਮ ਕੋ ਪਾਰਿਤ ਕਰਨੇ ਕੇ ਲਿਏ ਅਗ੍ਰਾਣੀ ਕਾਰਕੋਂ ਕੀ ਚਰਚਾ ਕਰੇਂ। ਇਸਕੇ ਮਹਤਵ ਕਾ ਪਰੀਸ਼ਣ ਕਰੇਂ।

ਭਾਗ-3

6. ਏਕ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਔਰ ਏਕ ਨਗਰਪਾਲਿਕਾ ਸਮਿਤਿ ਕੇ ਲਕਸ਼ਣਾਂ ਕੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰੇਂ। ਨਗਰ ਆਯੁਕਤ ਕੇ ਕਾਰਯੋਂ ਔਰ ਭੂਮਿਕਾ ਕਾ ਨਿਰੀਸ਼ਣ ਕੀਯੋ।
7. ੭੪ ਵੇਂ ਸੰਵੈਧਾਨਿਕ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਅਧਿਨਿਯਮ ਕੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਕੀ ਚਰਚਾ ਕਰੇਂ। ਇਸਕੇ ਮਹਤਵ ਔਰ ਸੀਮਾਔਂ ਕਾ ਨਿਰੀਸ਼ਣ ਕੀਯੋ।

ਭਾਗ-4

8. ਅਪਨੇ ਰਾਜ ਮੇਂ ਗ੍ਰਾਮੀਣ-ਸ਼ਹਰੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਮੇਂ ਵਿਸ਼ਯਾਂ ਔਰ ਚੁਨੌਤਿਯੋਂ ਕਾ ਪਰੀਸ਼ਣ ਕੀਯੋ।
9. ਨਗਰਪਾਲਿਕਾ ਸੇਵਾਔਂ ਕੇ ਪ੍ਰਾਤੀਯਕਰਣ ਕੇ ਲਕਸ਼ਣਾਂ ਕੇ ਗੁਣ ਔਰ ਅਵਗੁਣਾਂ ਪਰ ਨਿਬੰਧ ਲਿਖੇਂ।

**_*_

(3)

ਨੋਟ: ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਭਾਗ (1-4) ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

**_*_

1. ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨੌ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ:-

- (ੳ) ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਨਰਸਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਿਵੇਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ?
- (ਅ) ਪੰਚ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਕੀ ਹਨ?
- (ੲ) ਪੰਚਾਇਤ ਸੰਮਤੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀ ਹੈ?
- (ਸ) ਮੰਡਲ ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਕੀ ਹੈ?
- (ਹ) ਨਗਰ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀਆਂ ਦੋ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਿਓ।
- (ਕ) ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗ੍ਰਾਮ ਸਭਾ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੋਰਮ ਕੀ ਹੈ?
- (ਖ) ਮਿਊਨਿਸ਼ਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਕੀ ਹਨ?
- (ਗ) 73 ਵੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਇਆ?
- (ਘ) ਗਿਆਰ੍ਹਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚਾਰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੋ।
- (ਙ) ਮੰਡਲ ਆਯੁਕਤ ਦੇ ਕੀ ਕੰਮ ਹਨ?
- (ਚ) ਭਾਰਤ ਦੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਦੱਸੋ ਗਏ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ?
- (ਛ) ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਲਈ ਇਕ ਸਾਲ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੀ ਹੈ?

ਭਾਗ-1

2. ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਹਰ ਇਕ ਮੀਲਪੱਥਰ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰੋ।
3. ਦਿਹਾਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-2

4. ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿਓ।
5. 73 ਵੇਂ ਸੋਧ ਐਕਟ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਕਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-3

6. ਇੱਕ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮਿਊਨਿਸ਼ਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰੋ। ਮਿਊਨਿਸ਼ਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਅਤੇ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੋ।
7. 74 ਵੇਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦਾ ਪਰੀਖਣ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-4

8. ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਪੇਂਡੂ-ਸ਼ਹਿਰੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰੋ।
9. ਮਿਊਨਿਸ਼ਪਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਈਕਰਨ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਅਤੇ ਖਾਮੀਆਂ ਬਾਰੇ ਇਕ ਲੇਖ ਲਿਖੋ।

**_*_